

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

КРАСУЛЯ Алла Вікторівна

УДК 378.4.014.543.1-027.551(73)(043.3)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ
ФАНДРЕЙЗИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ДЕРЖАВНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ США**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Сбруєва Аліна Анатоліївна,
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка,
проректор з наукової роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Хриков Євген Миколайович,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»,
завідувач кафедри державної служби,
адміністрування та управління;

кандидат педагогічних наук, доцент
Щербань Ірина Юріївна,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
доцент кафедри іноземних мов.

Захист відбудеться 18 березня 2016 року о 9 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 218.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано 17 лютого 2016 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**



О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах глобальної фінансово-економічної кризи, що посилюється в нашій державі проблемами суспільно-політичного характеру, диверсифікація джерел фінансування є актуальним завданням вітчизняної вищої школи, розв'язання якого сприятиме підвищенню конкурентоздатності освіти України. Вітчизняна вища школа здійснює активні кроки щодо інтеграції до світового простору вищої освіти шляхом модернізації управлінських технологій, структури, змісту й методів навчання. Водночас якісний аналіз освітніх реалій засвідчує, що процеси змін не завжди є результативними, зокрема через недостатню увагу до позитивного досвіду, накопиченого освітніми системами розвинених країн світу, передусім США.

Нагальна потреба модернізації системи вищої освіти України задекларована в державних документах: Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), Указі Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (2012 р.). Стратегічні орієнтири щодо розвитку благодійної діяльності, спрямованої на модернізацію соціальної сфери нашої держави в цілому та освіти зокрема, сформульовано в Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (2013 р.), Законі України «Про волонтерську діяльність» (2011 р.), Законі України «Про гуманітарну допомогу» (1999 р.), Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року та ін.

Актуальність та доцільність наукового опрацювання організаційно-педагогічних засад фандрейзингової діяльності в державних університетах США зумовлені потребою розв'язання низки суперечностей у розвитку системи вітчизняної вищої освіти (ВО): між традиційним способом ресурсного забезпечення державних ВНЗ України виключно за рахунок держави та новими ринковими умовами функціонування вітчизняної системи вищої освіти; між потребою ВНЗ України у підвищенні ефективності управління ВНЗ та недостатнім рівнем готовності адміністративного персоналу вишу до розроблення та використання інноваційних стратегій і технологій у професійній діяльності; між потребою всебічного аналізу зарубіжного досвіду модернізації управління ВНЗ, що актуалізується в контексті інтеграції системи вищої освіти України у світовий освітній простір, та недостатнім рівнем системного вивчення й узагальнення інноваційного потенціалу зарубіжного досвіду у вітчизняній теорії вищої освіти.

Наукова проблема, що стала предметом вивчення, має міждисциплінарний характер, оскільки знаходиться в межах предметних полів різних галузей сучасної педагогічної науки: педагогіки вищої школи, педагогічного менеджменту, порівняльно-педагогічної американістики та професійної освіти, що передбачає багатоаспектний характер аналізу стану її дослідженості.

Зокрема, в українському науковому просторі проблеми управління інноваційним розвитком вищої освіти досліджуються в працях

В. Андрущенко, М. Згуровського, О. Козлової, К. Корсака, С. Ніколаєнка, Є. Хрикова та ін. Вагомий внесок у розроблення проблем порівняльно-педагогічної американістики здійснили такі вітчизняні науковці: Н. Авшенюк, Т. Кошманова, М. Лещенко, О. Локшина, О. Матвієнко, О. Огієнко, Л. Пуховська, А. Сбруєва, І. Щербань та ін.; професійної освіти: О. Антонова, О. Дубасенюк, О. Єременко, А. Кудренко, О. Лобова, О. Михайличенко, Н. Ничкало, В. Статівка, О. Чашечникова та ін. Логіка розв'язання проблеми вимагає звернення до досліджень, у яких висвітлено історичні аспекти благодійності та ціннісні засади сучасної філантропічної культури. Історичні аспекти формування вітчизняної благодійницької культури у сфері освіти досліджено в працях В. Бугрія, Б. Года, Л. Корж-Усенко, Н. Сейко та ін.; аксіологічні – С. Клепка, В. Кременя, П. Сауха та ін. Теоретичні і практичні засади фандрейзингової діяльності ВНЗ висвітлено в працях зарубіжних науковців, таких, як: Н. Дрезнер (N. Drezner), У. Ліндал (W. Lindahl), А. Сарджент (A. Sargeant), Ю. Темпел (E. Tempel), Дж. Шанг (J. Shang), М. Уорс (M. Worth) та ін.

Однак незважаючи на інтенсивний розвиток вітчизняної порівняльно-педагогічної американістики впродовж останніх двох десятиліть, аналіз численних наукових джерел дозволяє констатувати, що українськими теоретиками вищої освіти не було здійснено цілісного дослідження, у якому з'ясовано організаційно-педагогічні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США. Важливість упровадження позитивного досвіду університетів США в діяльність вищої школи України та недостатнє теоретико-педагогічне й методичне розроблення проблеми диверсифікації ресурсного забезпечення функціонування університету зумовили доцільність вибору теми дисертаційного дослідження, а саме **«Організаційно-педагогічні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною комплексного дослідження кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка «Інноваційні підходи до управління якістю освіти» (реєстраційний номер 0113U004660). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (протокол № 5 від 24 грудня 2012 р.) та узгоджено з Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 2 від 26 лютого 2013 р.).

Мета дослідження: з'ясувати організаційно-педагогічні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США та окреслити можливості творчого використання елементів прогресивного досвіду американських університетів в аспекті досліджуваної проблеми в Україні.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження:**

1. Охарактеризувати стан розроблення досліджуваної проблеми у вітчизняній теорії вищої освіти та теоретичні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США.

2. Виявити провідні чинники та виокремити історичні етапи становлення й розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності у вищій освіті США.

3. З'ясувати нормативно-правові засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США.

4. Обґрунтувати організаційні та змістові засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США.

5. Окреслити можливості творчого використання елементів інноваційного потенціалу фандрейзингової діяльності американських університетів в умовах реформування вищої освіти України.

Об'єкт дослідження – фандрейзингова діяльність у державних університетах США.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США.

Під організаційно-педагогічними засадами фандрейзингової діяльності в державних університетах США розуміємо концептуальні, нормативно-правові, організаційні та змістові основи функціонування досліджуваного процесу.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період із початку ХХІ ст. до сьогодення (середина 10-х рр. ХХІ ст.) – сучасний етап розвитку освітнього фандрейзингу у США. Основними чинниками визначення хронологічних меж були зміни податкового законодавства (2004 р.) та стрімкий розвиток ІТ, що уможливили кількісні та якісні трансформації в системі благодійної діяльності у вищій освіті США. Із метою вивчення генези та виокремлення історичних етапів розвитку фандрейзингу в освіті США дослідження здійснювалось у більш широких історичних межах, а саме: із 30-х рр. ХVІІ ст., що пов'язано із заснуванням першого колоніального коледжу в США на кошти, які заповів Джон Гарвард.

Методологічною основою дослідження є загальні принципи теорії наукового пізнання, діалектичні принципи взаємозв'язку та взаємозумовленості процесів, взаємовпливу і взаємозалежності явищ об'єктивної дійсності; положення про єдність теорії та практики. При розробленні конкретної методології дослідження використано аксіологічний підхід, що уможливив розкриття сутності понять: благодійність, благодійна діяльність, благодійництво, меценатство, меценатська діяльність, філантропія; історичний підхід, який покладено в основу вивчення культури благодійності та методів фандрейзингу в їхньому історичному розвитку; системний підхід, що забезпечив можливість розгляду фандрейзингової діяльності як складного освітнього феномену, що функціонує та розвивається у взаємозв'язку та взаємодії всіх його складових у динамічному контексті розвитку системи освіти та суспільства в цілому; компаративний підхід, що дозволив окреслити можливості творчого використання елементів інноваційного потенціалу фандрейзингової діяльності американських університетів в умовах реформування вищої освіти України.

Теоретичну основу дослідження становлять: методологічні та концептуальні засади управління інноваційним розвитком вищої освіти (В. Андрущенко, Л. Ващенко, Л. Даниленко, М. Згуровський, О. Козлова,

К. Корсак, В. Кремень, О. Мещанінова, Є. Хриков та ін.); філософські концепції функціонування та розвитку освітніх систем (В. Андрущенко, Г. Васянович, І. Зязюн, С. Клепко, В. Кремень, В. Лутай, К. Приходченко, І. Радіонова, Н. Сафонова, П. Саух та ін.); концептуальні положення педагогічної компаративістики (Н. Авшенюк, В. Жуковський, О. Заболотна, Т. Кошманова, Н. Лавриченко, О. Локшина, О. Матвієнко, Г. Ніколаї, О. Огієнко, Л. Пуховська, А. Сбруєва, О. Сухомлинська та ін.); загальнонаукові положення теорії та історії доброчинності у сфері освіти України (Н. Барінова, В. Борисенко, Ю. Губенко, І. Добрянський, А. Нарадько, Т. Ніколаєва, Т. Покотилова, Н. Сейко та ін.).

Методи дослідження. Для реалізації мети дослідження та поставлених завдань використано комплекс методів: *загальнонаукові* – аналіз, синтез, порівняння та узагальнення, що забезпечили з'ясування особливостей генези концептуальних підходів, покладених в основу розвитку досліджуваного феномену, та дали змогу проаналізувати офіційні документи реформ вищої освіти; *конкретно-наукові* – метод контент аналізу, що уможливив розкриття сутності досліджуваних педагогічних явищ за допомогою виявлення та уточнення семантики основоположних понять; структурно-генетичний аналіз, що дозволив визначити генезу теоретичних засад філантропії та фандрейзингу; порівняльно-історичний, хронологічний та причинно-наслідковий аналіз, які дозволили схарактеризувати етапи становлення й розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності в історичній ретроспективі; структурно-логічний аналіз, що уможливив окреслення нормативних засад досліджуваного феномену; метод системно-структурного та системно-функціонального аналізу, які стали основою для визначення організаційних засад; структурно-функціональний аналіз, завдяки якому було з'ясовано змістові складові фандрейзингової діяльності в державних університетах США. Метод наукової екстраполяції застосовано для визначення можливостей творчого використання елементів інноваційного потенціалу фандрейзингової діяльності американських університетів в Україні; емпіричні – метод включеного спостереження під час стажування у відділі національних програм Університету імені Адама Міцкевича в Познані, Польща (програма академічної мобільності Erasmus Mundus Project EMINENCE), бесіди під час наукових конференцій (Литва, Польща, Україна), листування з науковцями Школи філантропії сім'ї Ліллі університету штату Індіана, США (Indiana University Lilly Family School of Philanthropy) з метою уточнення та верифікації отриманих даних.

Джерельну базу дослідження становлять:

- офіційні документи Міністерства освіти США, Міністерства освіти і науки України, документи й Постанови уряду США та громадських комісій з питань освіти, кодекси законів про освіту, директивні та нормативні акти, доповіді та рішення сенатських комісій із питань освітньої політики;
- аналітичні матеріали міжнародних фінансових, культурних, освітніх та професійних організацій: ЮНЕСКО, МВФ, Американської ради з освіти (American Council on Education), Ради з питань допомоги освіті (Council for Aid

to Education), Американської асоціації зв'язків коледжів із громадськістю (American College Public Relations Association), Американської ради випускників (American Alumni Council), Ради з розвитку та підтримки освіти (Council for Advancement and Support of Education, CASE), Асоціації професіоналів із фандрейзингу (Association of Fundraising Professionals), Асоціації професійних дослідників із розвитку (Association of Professional Researchers for Advancement), Національного комітету з планування благодійності (National Committee on Planned Giving), Незалежного сектору (Independent Sector), Асоціації з досліджень некомерційних організацій та волонтерського руху (Association for Research on Nonprofit Organizations and Voluntary Action, ARNOVA) тощо;

- монографічні дослідження таких західних науковців та освітніх діячів із питань управління ВНЗ та фандрейзингової діяльності в університетах США, як Н. Дрезнер (N. Drezner), К. Кляйн (K. Klein), У. Ліндал (W. Lindahl), Х. Россо (H. Rosso), А. Сарджент (A. Sargeant), Т. Сейлер (T. Seiler), Б. Спек (B. Speck), Ю. Темпел (E. Tempel), М. Уорт (M. Worth), Дж. Ходсон (J. Hodson) та ін.;

- матеріали вітчизняних та зарубіжних науково-педагогічних періодичних видань («Порівняльно-педагогічні студії», «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології», «Университетское управление: практика и анализ», «New Directions for Higher Education», «Comparative Education Review», «Chronicle of Philanthropy», «Advancing Philanthropy», «International Journal of Leadership in Education», «International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing», «Educational Management and Administration», «New Directions for Philanthropic Fundraising», «Culture, Society, Education» тощо);

- офіційні інтернет-сайти університетів, центрів із фандрейзингу та філантропії, асоціацій фандрейзерів та випускників університетів США.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що в українській педагогічній науці *вперше*: цілісно з'ясовано організаційно-педагогічні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США. Подано визначення ключового поняття дослідження «фандрейзингова діяльність у вищій освіті»; охарактеризовано концептуальні засади фандрейзингової діяльності, сформовані комплексом взаємопов'язаних теорій, що у сукупності утворили нову міждисциплінарну галузь знань – теорію освітнього фандрейзингу. Виявлено чинники (політичні, економічні, соціальні, організаційно-економічні, юридичні, соціально-психологічні, морально-етичні, релігійно-історичні, культурно-освітні, матеріально-технічні) та виокремлено етапи розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності у сфері вищої освіти США: 1) аматорсько-інтуїтивний (1638–1774 pp.); 2) концептуально-еламністський (1775–1870 pp.); 3) новаторсько-колективний (1871–1920 pp.); 4) консультативно-стратегічний (1921–1959 pp.); 5) професійно-інституційний (1960–1999 pp.); 6) системно-технологічний (2000 р. – до теперішнього часу). З'ясовано нормативно-правові засади фандрейзингової діяльності, виявлено провідні тенденції їх розвитку. Обґрунтовано організаційні засади фандрейзингової діяльності (принципи, підходи, форми, методи та засоби;

організаційну структуру та функції відділу інституційного розвитку університету, відділу зв'язків з громадськістю, відділу по роботі з випускниками та асоціації випускників); змістові засади: програми, що охоплюють усі категорії об'єктів фандрейзингової діяльності: а) програми співпраці з донорами, б) навчання філантропії студентів, в) інклюзивні програми для випускників, г) академічні програми професійної підготовки майбутніх фандрейзерів. Окреслено можливості творчого використання елементів інноваційного потенціалу фандрейзингової діяльності американських університетів в умовах реформування вищої освіти України на національному, регіональному й інституційному рівнях. Розроблено прогностичну модель розвитку фандрейзингової діяльності в університетах України.

Уточнено поняттєво-термінологічний апарат дослідження («фандрейзинг», «паблік рілейшнз», «благодійництво», «меценатство», «філантропія», «ендаумент» та ін.).

У науковий обіг уведено маловідомі й раніше невідомі англomовні джерела, історичні документи та факти, що стосуються особливостей фандрейзингової діяльності в державних університетах США.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що матеріали та висновки щодо сутності фандрейзингової діяльності як інноваційного освітнього феномену; етапів розвитку благодійництва та фандрейзингу; теоретичних, нормативних, організаційних та змістових засад фандрейзингової діяльності покладено в основу розроблення навчального спецкурсу «Менеджмент фандрейзингової діяльності у вищій освіті», що може викладатися як в рамках магістерської підготовки за програмами «Педагогіка вищої школи» та «Управління навчальним закладом», так і в системі післядипломної освіти педагогічних працівників. Прогностичний потенціал дослідження зумовлений можливістю використання його результатів для здійснення подальшої науково-дослідницької роботи науковцями та адміністраторами ВНЗ із проблем модернізації вітчизняної системи вищої освіти на національному, регіональному та інституційному рівнях.

Результати дослідження впроваджено: у навчальний процес Університету імені Адама Міцкевича в Познані, Польща (довідка № WEO/KD/47/2014/2015 від 16.01.2015 р.); Київського національного лінгвістичного університету (довідка № 110/03 від 07.02.2015 р.); Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 1/84 від 17.02.2015 р.); Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 595/01 від 27.02.2015 р.).

Апробація отриманих результатів дослідження здійснювалася на науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня: *міжнародних* – «Міждисциплінарність як методологія гуманітарних наук: мова, освіта, культура» (Умань, 2012); «Міжнародне співробітництво в освіті в умовах глобалізації» (Алушта, 2013); «Інновації у вищій освіті» (Ніжин, 2013); «Наука і освіта у глобалізованому світі: традиції, сьогодення, перспективи» (Умань, 2013); «1993–2013, Wieloznaczność tożsamości pedagogiki współczesnej»

(Познань, Польща, 2013); «I Poznańskie Forum Dyskusyjne LLL. Kształcenie ustawiczne dla potrzeb rynku pracy» (Познань, Польща, 2013); «University Today. Challenges for Tertiary Education» (Варшава, Польща, 2013); «The Research on Developing Educational Model of University in the Mass Higher Education – Case study of the U.S. and the UK compared with Japan» (Познань, Польща, 2014); «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін» (Суми, 2014); «Migotanie znaczeń. Język angielski i globalizacja. Kulturowy imperializm czy emancypacja?» (Познань, Польща, 2014); «The Educational and Social World of a Child. Discourses of Communication, Subjectivity and Cyborgization» (Познань, Польща, 2014); «Wartościowe edukacyjne wzory zagraniczne» (Познань, Польща, 2014); Філантропічний форум на базі Інституту філантропії Міжнародного Університету (Institute for Philanthropy at LCC International University in the city of Klaipėda) (Клайпеда, Литва, 2014); «Pedagodzy wobec odpowiedzialności za realizację standardów kształcenia pedagogicznego i nauczycielskiego (na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych) – diagnoza, problemy, perspektywy» (Познань, Польща, 2014); «Сучасна іншомовна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи» (Умань, 2014); «Migotanie znaczeń» (Познань, Польща, 2015); «Edukacja i Kultura. Rozproszenia i (re)integracje tożsamości. Implikacje dla kształcenia na studiach uniwersyteckich» (Познань, Польща, 2015); *всеукраїнських* – «Наука ХХІ століття, індустрія хай-тек та сучасна освіта» (Суми, 2012); «Професійно-творча самореалізація педагога в умовах інноваційної освіти» (Суми, 2012); «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Хмельницький, 2013); «Педагогічна компаративістика – 2013: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст» (Київ, 2013); *регіональних* – «Спонсоринг і PR у фандрейзингу» (Київ, 2012); «Наукові основи змістових та методичних педагогічних інновацій в підготовці студентів» (Суми, 2013).

Публікації. Основні положення дисертації висвітлено в 16 одноосібних публікаціях: із яких 7 статей у фахових наукових виданнях, у тому числі 2 зарубіжних (англійською мовою), 1 стаття у збірнику наукових праць, 8 статей у матеріалах науково-практичних конференцій та семінарів.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 388 найменувань, із них – 320 англійською мовою. Подано 8 таблиць і 9 рисунків та 29 додатків на 101 сторінці. Повний обсяг тексту дисертації – 334 сторінка. Основний зміст викладено на 196 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, з'ясовано ступінь його наукового розроблення, зв'язок із науковими програмами та планами; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, методологічну й теоретичну основу дослідження; схарактеризовано джерельну базу, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; відображено їхню апробацію та впровадження в практику, зазначено кількість публікацій автора з теми дослідження, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США**» здійснено контент-аналіз поняттєво-термінологічного апарату; уперше сформульовано визначення поняття «фандрейзингової діяльності у вищій освіті»; визначено ресурсні джерела, суб'єкти та об'єкти фандрейзингу; схарактеризовано концептуальні підходи до розгляду фандрейзингової діяльності в сучасній теорії вищої освіти США; виокремлено історичні етапи становлення й розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності в державних університетах США.

Зазначено, що основний концепт поняттєвого апарату фандрейзингової діяльності – «фандрейзинг» – конкретизується через низку таких понять, як благодійність, меценатство, філантропія, спонсорство, бенефіціар, донор, волонтер, зв'язки з громадськістю, ендавмент-фонд, асоціація випускників. Поняття «фандрейзингова діяльність у вищій освіті» визначено в дослідженні як комплексна системна діяльність професійних менеджерів із фандрейзингу, спрямована на залучення ресурсів (фінансових, людських, матеріальних, інформаційних, технічних, технологічних, часових тощо) від приватних донорів, громадських благодійних організацій, органів влади, необхідних для організаційної підтримки університету та реалізації його статутної діяльності або інших суспільно значущих некомерційних проектів.

Доведено, що ґносеологічну основу вивчення теоретичних засад фандрейзингової діяльності в університеті забезпечує загальна теорія систем, що дозволяє розглядати організацію, зокрема ВНЗ, у єдності та взаємозв'язку її складових, що тісно взаємодіють із зовнішнім світом. Використання структурно-генетичного аналізу дозволило виявити генезу теоретичних засад філантропії та фандрейзингу у вищій освіті США, покладених в основу ефективного управління фандрейзинговою діяльністю. Теоретичними засадами, що слугують обґрунтуванням практичної діяльності фандрейзерів, є соціальні, економічні, маркетингові, психологічні концепції та концепції масової комунікації, організаційного та PR-менеджменту, а саме: теорія соціального обміну (П. Блау), теорія ринкових відносин (К. Келлі), теорія організаційної ідентифікації (Б. Ешфорт, Ф. Маел), теорія безперервності (Р. Етчлі), концепція альтруїзму (Е. Уїлсон), теорія просоціальної поведінки (У. Харбо), теорія філантропічного моделювання (Р. Бентлі, Л. Ніссан), теорія «теплого світла» (Дж. Андреоні), теорія венчурної філантропії (Л. Боверіні), концепція суспільного блага (Р. Сагден), теорія соціального впливу благодійності (Б. Данкан) та ін.

На підставі порівняльно-історичного, хронологічного та причинно-наслідкового аналізу складної сукупності релігійно-історичних, соціально-політичних, соціально-економічних, культурно-освітніх чинників розвитку фандрейзингу в США, а саме: християнських цінностей, філософії західноєвропейського просвітництва, ліберального духу боротьби проти національних, гендерних, расових і соціальних утисків – визначено й теоретично обґрунтовано історичні етапи становлення й розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності у вищій освіті США, зокрема: 1) аматорсько-інтуїтивний (1638–1774 рр.) – британська благодійна підтримка

освіти в американських колоніях у період зародження вищої школи в США, що не мала системного характеру; 2) концептуально-еламністський (1775–1870 pp.) – упорядкування ідей попередників та створення фандрейзером Метью Кері (Mathew Carey) системи клопотання (першої фандрейзингової концепції «трьох списків») у 1829 році, заснування перших офіційних асоціацій випускників (Alumni Associations) університетів на початку 1800-х pp.; 3) новаторсько-колективний (1871–1920 pp.) – розвиток колективної філантропії, зокрема з боку випускників *alma mater*, застосування нового методу ведення фандрейзингової кампанії у сфері вищої освіти, а саме «методу Варда»; 4) консультативно-стратегічний (1921–1959 pp.) – початок «ери консультантів» – перетворення фандрейзингу на професію шляхом заснування консалтингових фірм із фандрейзингу, розроблення детальних стратегій організації фандрейзингових кампаній в університеті консультантами фірм у партнерстві з адміністрацією ВНЗ та волонтерами; 5) професійно-інституційний (1960–1999 pp.) – подальша професіоналізація фандрейзингу, початок «ери штатних фандрейзерів»; перетворення фандрейзингу на пріоритетний напрям розвитку університету; розвиток науково-дослідницької роботи в сфері благодійництва та залучення ресурсів (*fundraising*); заснування професійних організацій із фандрейзингу, започаткування в 1988 році Національного комітету з планування благодійності (National Committee on Planned Giving); 6) системно-технологічний (2000 р. – до теперішнього часу) – зміна податкового законодавства, інтенсивний розвиток ІТ, розвиток та підтримка громадської та приватної благодійної ініціативи у сфері вищої освіти США, а саме застосування таких інноваційних методів, як краудфандинг («громадське фінансування») та венчурні проекти.

Таким чином, з'ясування теоретичних засад фандрейзингової діяльності в державних університетах США дозволило окреслити поняттєво-термінологічний апарат дослідження, схарактеризувати концептуальні підходи до фандрейзингової діяльності, виявити провідні чинники та виокремити історичні етапи становлення й розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності у вищій освіті США.

У другому розділі **«Нормативно-правові, організаційні та змістові засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США»** з'ясовано означені засади фандрейзингової діяльності в державних американських університетах та тенденції їх розвитку.

На підставі структурно-логічного аналізу констатовано, що нормативно-правові засади, які регулюють фандрейзинг, є складною сукупністю федеральних законів, законодавчих актів, прийнятих на рівні окремих штатів держави, адміністративних місцевих статутів, правил та судових рішень. З'ясовано, що основним нормативним документом, яким керуються фандрейзери, є «Білль про права донорів» («Donor Bill of Rights»), Податковий кодекс США, розділ 501(c)(3). У ході дослідження схарактеризовано нормативно-правові тенденції, що зумовлюють сучасний розвиток

фандрейзингової діяльності у вищій освіті США. Пріоритетного значення набуває тенденція до ускладнення законодавчих норм, появи нових федеральних законів, місцевих нормативних актів, зокрема щодо підстав для звільнення від оподаткування фізичних та юридичних осіб, які беруть участь у благодійній діяльності. Аргументовано тенденцію до посилення державного контролю у досліджуваній сфері, що зумовлює зміни у діловодстві та запровадження прозорості звітності організацій.

Доведено, що фахова фандрейзингова діяльність в університетах США ґрунтується на положеннях та морально-етичних нормах, сформульованих у «Кодексі етичних принципів і стандартів професійної діяльності Асоціації професійних фандрейзерів», що уможлиблює виявлення неетичних ситуацій, зокрема в роботі університетських фандрейзерів. Зазначено, що поява національних професійних організацій, таких, як: Рада з розвитку і підтримки освіти (Council for Advancement and Support of Education), Асоціація професійних фандрейзерів (Association of Fundraising Professionals) та ін. – призвела до удосконалення принципів, методів та засобів фандрейзингової діяльності. Окреслено критерії перетворення фандрейзингу на професію (за Р. Карбоне (R. Carbone)), а саме: 1) автономія; 2) узагальнення та систематизація знань; 3) саморегуляція; 4) зобов'язання та ідентифікація; 5) альтруїзм та самовідданість; 6) етика й санкції. У ході дослідження схарактеризовано ключові підходи до вивчення професійної етики в сфері філантропії та фандрейзингу. Обґрунтовано взаємозв'язок моральних цінностей і службових зобов'язань фандрейзера, виокремлено критерії оцінювання етичної фандрейзингової діяльності за А. Андерсоном (A. Anderson) та М. Джозефсоном (M. Josephson). Визначено обов'язки професійних фандрейзерів згідно з документами Незалежного сектору (Independent Sector) – коаліції некомерційних організацій, фондів та програм корпоративної благодійності, першої організації, що об'єднала пошукачів грантів та грантодавців.

Установлено, що застосування принципів етики, а саме «кубу етики» – шести концептуальних положень, схарактеризованих Робертом Пейтоном (R. Payton), становить морально-етичні засади фандрейзингової діяльності, що вимагають прийняття виважених рішень та вирішення етичних дилем у процесі реалізації професійної діяльності згідно з нормами моралі.

Результатом системно-структурного аналізу організаційних засад досліджуваного явища стало з'ясування принципів, форм, методів та засобів фандрейзингової діяльності в державних університетах США. З'ясовано, що фандрейзингова діяльність базується на принципах чесності, особистісної орієнтованості, емпатії, цілісності, систематичності, прозорості та ефективності.

Основними організаційними формами фандрейзингової діяльності в університетах США є: відділ інституційного розвитку, відділ зв'язків з громадськістю, відділ по роботі з випускниками, асоціація випускників університету. Системно-функціональний аналіз досліджуваного процесу

дозволив з'ясувати повноваження відділу інституційного розвитку, які полягають у реалізації фандрейзингової стратегії університету; відділу зв'язків з громадськістю – у впровадженні комунікативної та маркетингової стратегії університету; відділу по роботі з випускниками та асоціації випускників – в організації постійної участі випускників у житті *alma mater*.

Виявлено, що в сучасних умовах реалізуються такі підходи до організації фандрейзингової діяльності в університеті: 1) децентралізований підхід – у великих, найчастіше приватних, університетах, де розробляють та впроваджують програми ресурсної підтримки всіх сфер ВНЗ, ґрунтуючись на принципі конститутивності; 2) централізований підхід – у державних ВНЗ, що мають тенденцію організовувати фандрейзингову діяльність за принципом функціональності; 3) гібридний підхід, що передбачає взаємодію між окремими відділами з фандрейзингу та центральним відділом інституційного розвитку на засадах принципу комплексності.

Системно-структурний аналіз, узагальнення та систематизація документів американських університетів та національних фандрейзингових асоціацій дозволили з'ясувати традиційні методи фандрейзингової діяльності, а саме: 1) щорічні клопотання (індивідуальні та масові), 2) фандрейзингові кампанії (майнові/капітальні та комплексні); 3) запланована благодійність (ануїтет, благодійні трасти, фонд спільних інвестицій, відстрочений дарунок/заповіт).

Види благодійних внесків традиційно розподіляються за двома категоріями: 1) необмежені ресурси – використовуються університетом на власний розсуд (наприклад, виплата заробітної плати професорсько-викладацькому складу ВНЗ, надання стипендій та матеріальної допомоги студентам, утримання та ремонт устаткування університету та ін.); 2) обмежені ресурси – регламентуються угодою на використання благодійного внеску, підписаною благодійником/донором (наприклад, іменні стипендії, науково-дослідницькі проекти, заснування та фінансування ендавмент-посад для видатних професорів). Великі благодійні внески з обмеженнями інвестуються в цільовий недоторканий фонд університету – ендавмент, що є ключовим засобом освітнього фандрейзингу.

До інших засобів фандрейзингової діяльності відносимо: особисті та телефонні звернення до донорів – телефандрейзинг; розсилка листів поштою та електронне листування – поштовий, електронний фандрейзинг; подання відповідної інформації на веб-сторінках та в соціальних мережах – Інтернет фандрейзинг; проведення спеціальних заходів, розміщення благодійних скриньок тощо – подієвий/івент фандрейзинг.

Обґрунтовано змістові засади фандрейзингової діяльності в американських університетах. Рейтинг державних університетів США 2014/2015 рр. за критерієм «розмір ендавменту» став підставою для здійснення структурно-функціонального аналізу видів програм для різних об'єктів фандрейзингу у 25 провідних університетах. За результатами аналізу розроблено типологію програм, що охоплюють всі категорії об'єктів, а саме,

а) донори (програми співпраці); б) студенти (програми навчання філантропії); в) випускники (інклюзивні програми); г) майбутні фандрейзери (академічні програми професійної підготовки).

Структурно-логічний аналіз та систематизація веб-сторінок широкого кола американських університетів дозволив дійти висновку, що підготовка кваліфікованих фандрейзерів здійснюється в рамках освітніх кваліфікаційних програм різних академічних рівнів. Встановлено, що в сучасній вищій освіті США нараховується 349 університетів, де викладаються дисципліни з управління громадськими неприбутковими організаціями, із них 93 університети пропонують навчальні програми з управління фандрейзингом. До названих категорій навчальних курсів належать освітні кваліфікаційні програми в рамках бакалаврату, магістратури, докторантури. Існує можливість здобути кваліфікацію фандрейзера через систему післядипломної освіти.

Отже, з'ясування нормативно-правових, організаційних та змістових засад фандрейзингової діяльності в університетах США дозволило довести, що провідною тенденцією її розвитку є набуття цілісного, багаторівневого, системного, неперервного характеру.

У третьому розділі **«Перспективи використання американського досвіду фандрейзингової діяльності в університетах України»** здійснено порівняльний аналіз нормативно-правових, організаційних та змістових засад благодійницької та фандрейзингової діяльності у вищій школі США та України; розроблено прогностичну модель розвитку фандрейзингової діяльності в університетах України.

Застосування методу наукової екстраполяції дозволило окреслити можливості творчого використання елементів інноваційного потенціалу фандрейзингової діяльності американських університетів як інструменту диверсифікації джерел ресурсного забезпечення вітчизняного університету в контексті культурно-освітньої інтеграції України до світового співтовариства на національному, регіональному та інституційному рівнях.

У дослідженні зазначено, що на *національному рівні* доцільною є подальша модернізація законодавчої бази вищої освіти з урахуванням висновків сучасних порівняльно-педагогічних досліджень у галузі управління ВНЗ та результатів наукових розвідок провідних американських теоретиків і практиків вищої освіти щодо управління фандрейзинговою діяльністю; надання на законодавчому рівні можливості університетським організаціям/асоціаціям та відділам інституційного розвитку ВНЗ визначати оптимальні для них шляхи взаємодії з бізнес-структурами та органами державної влади; розроблення нормативно-правового забезпечення участі державних університетів у програмах автономного університетського менеджменту. Актуальною проблемою вважаємо, як створення навчальних програм (курікулумів) із метою заохочення студентів та випускників до участі у благодійній діяльності під час та після завершення навчання в університеті, і таким чином підвищується їхня організаційна ідентифікація та лояльність до *alma mater*, так і – професійну підготовку фахівців із фандрейзингу.

На *регіональному рівні* пропонуємо низку новацій, що спрямовані на розширення повноважень членів університетських громад та місцевих органів управління освітою та наукою. Актуальним є запровадження програм автономного університетського менеджменту; розвиток співробітництва адміністрації ВНЗ з викладачами, студентами, випускниками, місцевою громадою, бізнес-структурами, що сприятиме підвищенню відповідальності всіх зацікавлених сторін за розвиток вищої освіти в регіоні, координації зусиль членів університетської громади в запровадженні управлінських новацій задля реалізації місії *alma mater*; активізація контактів суб'єктів освітнього фандрейзингу (благодійників, меценатів, філантропів, спонсорів) у рамках співпраці благодійних фондів, фандрейзингових асоціацій, відділів інституційного розвитку, відділів зв'язків із громадськістю та по роботі з випускниками, що сприятиме формуванню філантропічної культури та готовності учасників навчально-виховного процесу ВНЗ до участі в благодійних заходах, фандрейзингових кампаніях із метою підтримки університету для реалізації його соціальної місії в регіоні.

На *інституційному рівні* необхідним, на нашу думку, є створення у вітчизняних вишах організаційної інфраструктури фандрейзингової діяльності на основі відповідного американського досвіду; розроблення власних стратегій, форм, методів фандрейзингової діяльності з урахуванням національних історичних традицій та актуальних реалій суспільно-економічного та суспільно-політичного життя країни, умов діяльності та перспектив інноваційного розвитку української вищої школи. Актуальним є формування системи діяльності щодо розвитку філантропічної культури у студентів та випускників університету. Практичне значення результатів дослідження буде підсилено, якщо узагальнені положення щодо сутності фандрейзингової діяльності як інноваційного освітнього феномену, етапів розвитку фандрейзингової діяльності у вищій освіті, нормативних, організаційних та змістових засад цієї діяльності буде введено до змісту навчальних курсів із педагогічного менеджменту та порівняльної педагогіки, що викладаються в рамках магістерської підготовки майбутніх учителів та керівників ВНЗ України, а також за умов використання результатів наукових розвідок у щоденній практиці управління державним університетом.

Обґрунтування організаційно-педагогічних засад та основних стратегій розвитку фандрейзингової діяльності в державних університетах США дає підстави сформулювати такі **висновки**:

1. Охарактеризовано стан розроблення досліджуваної проблеми у вітчизняній теорії вищої освіти. Встановлено, що в наукових розвідках вітчизняних фахівців фандрейзингова діяльність розглядається в контексті досліджень, що присвячені історії розвитку благодійності, маркетинговим, економічним, соціологічним та психологічним концепціям розвитку громадянського суспільства, організаційним засадам функціонування неприбуткових організацій. Виявлено, що введення термінології, яка стосується організаційно-педагогічних засад фандрейзингової діяльності, у педагогічне

дослідження є результатом економізації педагогічного мислення у ХХІ столітті. У межах характеристики теоретичних засад фандрейзингової діяльності уточнено поняттєво-термінологічний апарат дослідження. Акцентовано на тому, що складові ключових понять: «благодійність», «меценатство», «спонсорство», «філантропія» – мають сутнісні контекстуальні та функціональні подібності та відмінності. Подано визначення фандрейзингової діяльності у вищій освіті згідно з яким, вона являє собою комплексну системну діяльність професійних менеджерів із фандрейзингу, спрямовану на залучення ресурсів від приватних донорів, громадських благодійних організацій, органів влади, необхідних для організаційної підтримки університету та реалізації його статутної діяльності або інших суспільно значущих некомерційних проектів.

Окреслено концептуальні підходи до фандрейзингової діяльності в державних університетах США. З'ясовано, що теоретичні концепції фандрейзингу розвивалися протягом останніх тридцяти років у США, а у сфері вищої освіти країни – 15-20 років. Визначено, що гносеологічну основу вивчення теоретичних засад фандрейзингової діяльності забезпечує загальна теорія систем. Сутнісні концептуальні засади фандрейзингової діяльності сформовані комплексом взаємопов'язаних теорій, що у сукупності утворили нову міждисциплінарну галузь знань – теорію освітнього фандрейзингу.

2. Виявлено чинники (релігійно-історичні, соціально-політичні, соціально-економічні та культурно-освітні) та виокремлено історичні етапи становлення й розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності у вищій освіті США. З'ясовано, що динаміка розвитку благодійності та фандрейзингу полягала у переході від аматорства до професійної діяльності. Доведено, що в історії американського освітнього фандрейзингу існували три підходи до філантропічної та фандрейзингової діяльності за останні 400 років, а саме: 1) індивідуальна філантропія, що розпочалася під час аматорсько-інтуїтивного періоду (1638–1774 рр.); 2) колективна благодійність кінця ХVІІІ – початку ХХ століття; 3) стратегії освітнього фандрейзингу від витоків (початку ХХ століття) до теперішнього часу.

Визначено, що на кожному з етапів розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності в університетах США вони відображали цінності американського суспільства в цілому та освіти зокрема, слугували розвитку вищої школи та інноваційним методам управління ВНЗ.

3. З'ясовано нормативно-правові засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США на сучасному етапі. Зазначено, що фандрейзингова діяльність у державних університетах США регламентується нормативно-правовою базою, що є чинною для громадських благодійних організацій, тому загальні правові тенденції, що впливають на філантропію та фандрейзингову діяльність у некомерційному секторі суспільства в цілому, є чинними у сфері вищої освіти. Виявлені у дослідженні тенденції розвитку нормативно-правової бази фандрейзингової діяльності свідчать, що з появою провідних форм сучасного філантропокапіталізму або підприємницької

філантропії – венчурної філантропії та соціального підприємництва – відбувається трансформація сутності поняття «благодійний» у сфері соціальної діяльності. Досліджено зміст морально-етичних норм професійної діяльності фандрейзера американського університету. Окреслено критерії професіоналізації фандрейзингової діяльності, обов'язки фандрейзера, функції професійних організацій у розвитку фандрейзингової діяльності у вищій школі.

4. Обґрунтовано організаційні засади фандрейзингової діяльності, а саме: принципи, підходи, форми, методи та засоби її здійснення в університетах США; організаційну структуру та функції відділу інституційного розвитку університету, що уможливило розуміння їхнього взаємозв'язку із функціоналом відділу зв'язків із громадськістю, відділу по роботі з випускниками та асоціації випускників.

Доведено, що змістові засади досліджуваного процесу, ґрунтуються на практичній реалізації програм для різних об'єктів фандрейзингової діяльності (донорів, студентів, випускників, майбутніх фандрейзерів), що організовуються відділом інституційного розвитку, асоціацією випускників та відділом по роботі з випускниками університету. Аргументовано, що залучення випускників до благодійництва та участі у фандрейзингових кампаніях після закінчення університету – це невід'ємна складова інституційного розвитку сучасного американського ВНЗ.

З'ясовано, що формування спеціальних професійних навичок та підготовка корпусу кваліфікованих кадрів, а саме фахівців із філантропії та фандрейзингу, із метою залучення фінансових, інтелектуальних, часових, технологічних, технічних та інших ресурсів для реалізації соціально значущих проєктів є актуальним напрямом діяльності американських університетів.

5. Зіставлено нормативно-правові, організаційні та змістові засади благодійницької та фандрейзингової діяльності у вищій школі США та України. Розроблено прогностичну модель розвитку фандрейзингової діяльності в українському університеті, що передбачає оптимізацію ресурсного забезпечення ВНЗ шляхом заснування ендавменту, організації асоціації випускників, а також створення системи професійної підготовки та розвитку фахівців із фандрейзингу. Окреслено можливості творчого використання елементів інноваційного потенціалу фандрейзингової діяльності американських університетів в умовах реформування вищої освіти України на національному, регіональному та інституційному рівнях.

Прогностичний потенціал дослідження зумовлений можливістю використання його результатів для здійснення подальшої науково-дослідницької роботи щодо модернізації методів управління вітчизняною системою вищої освіти. Доцільним вважаємо творче запозичення досвіду США на рівні загальних стратегій та технологій з урахуванням історичних, філософських, релігійних, культурних, соціально-економічних, політичних та інших чинників формування благодійницької культури та розвитку освітнього фандрейзингу у вищій освіті України.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми фандрейзингової діяльності у вищій школі. На подальше дослідження заслуговують історичні витoki, правові, морально-етичні, організаційні та змістові засади розвитку фандрейзингової діяльності в університетах України, передусім діяльності ендавментів та асоціацій випускників; організаційно-педагогічні та методичні засади розвитку системи підготовки професійних кадрів у галузі освітнього фандрейзингу.

Основні наукові результати висвітлено в таких працях автора:

Наукові фахові статті

1. Красуля А. В. Характеристика понятійно-термінологічного апарату дослідження управління фандрейзинговою діяльністю в державних університетах США / А. В. Красуля // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – № 4 (22). – С. 140–148.

2. Красуля А. В. Філантропічні традиції у США: суб'єкти благодійництва у сфері вищої освіти / А. В. Красуля // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2013. – № 4. – С. 178–181.

3. Krasulia A. Philanthropy Culture in the U.S. Higher Education: Organizational Identification and the Role of Alumni Relations in Fundraising / А. В. Красуля // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – № 9 (43). – С. 299–308.

4. Красуля А. В. Історичні традиції благодійності та актуальний стан фандрейзингової діяльності у вищій освіті України / А. В. Красуля // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – № 10 (44). – С. 132–144.

5. Красуля А. В. Перспективи використання елементів прогресивного досвіду фандрейзингової діяльності державних університетів США у вищій освіті України / А. В. Красуля // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 1 (45). – С. 17–26.

6. Krasulia A. Women and Philanthropy: the U.S. Experience that Could be Transferred into the Ukrainian Context of Higher Education / Alla Krasulia // Journal of Gender and Power – Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2014. – Vol. 2, No. 2, pp. 119–135.

7. Krasulia A. Endowment as an Educational Fundraising Tool for Entrepreneurial University: the U.S. Experience versus Ukrainian Reality and Perspectives / Alla Krasulia // Kultura-Społeczeństwo-Edukacja – Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2014. – No. 2(6), pp. 57–73.

Наукові статті

8. Красуля А. В. Етичний кодекс фандрейзера в університетах США / А. В. Красуля // Международное сотрудничество в образовании в условиях глобализации: материалы второй международной научно-практической конференции. Часть 1 / отв. ред. В. М. Ефимова. – Симферополь : ДИАЙПИ, 2013. – С. 200 – 206.

Тези доповідей у збірниках наукових конференцій:

9. Красуля А. В. Морально-етичні витоки фандрейзингової діяльності в університетах США / А. В. Красуля // Міждисциплінарність як методологія гуманітарних наук: матеріали міжн. науково-практ. конф., 26–27 квітня 2012 р. м. Умань. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – Ч. 2. – С. 48–50.

10. Красуля А. В. Місія державних університетів США з досвіду компаративного аналізу / А. В. Красуля // Наука ХХІ століття, індустрія хай-тек і сучасна освіта : Тези виступів учасників Всеукр. наук. конф., 18–19 жовтня 2012 р. м. Суми. – Суми : ФОП Ляпощенко О. В., 2012. – С. 205–207.

11. Красуля А. В. Формування професійних компетентностей у спеціалістів з фандрейзингу в державних університетах США / А. В. Красуля // Професійно-творча самореалізація педагога в умовах інноваційної освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Суми, 25–26 жовтня 2012 р.). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – С. 70–73.

12. Красуля А. В. Ендавмент-фонди в освітньому фандрейзингу: американський досвід / А. В. Красуля // Педагогічна компаративістика – 2013: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст : матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 10 червня 2013 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О. І. Локшиної. – К. : Педагогічна думка, 2013. – С. 146–148.

13. Красуля А. В. Потрійна спіраль як модель підприємницької взаємодії: від А. С. Макаренка до реалій сучасного університету / А. В. Красуля // Творча спадщина А. С. Макаренка в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ століття : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (11-12 березня 2013 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – С. 258–261.

14. Красуля А. В. Фандрейзинг у сфері вищої освіти як предмет порівняльно-педагогічного дослідження / А. В. Красуля // Наука і освіта у глобалізованому світі: традиції, сьогодення, перспективи : матеріали Міжн. науково-практ. конф., 17–18 жовтня 2013 р. м. Умань. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2013 – Ч. 2. – С. 98–100.

15. Красуля А. В. Теоретичні засади фандрейзингової діяльності у вищій освіті: аналіз моделей фандрейзингової комунікації / А. В. Красуля // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (4–5 березня 2014 року, м. Суми). Том 1. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – С. 24–27.

16. Красуля А. В. Вплив філантропії на американську вищу освіту: благодійність випускників університету / А. В. Красуля // Сучасна іншомовна освіта в Україні: стан, проблеми, перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 16 жовтня 2014 р. м. Умань. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014 – С. 154–156.

АНОТАЦІЯ

Красуля А. В. Організаційно-педагогічні засади фандрейзингової діяльності в державних університетах США. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка МОН України, Суми, 2016.

Дисертація є комплексним дослідженням у галузі компаративної педагогіки щодо управління фандрейзинговою діяльністю в державних університетах США.

Охарактеризовано стан розроблення проблеми освітнього фандрейзингу у вітчизняній теорії вищої освіти. Уточнено поняттєво-термінологічний апарат дослідження (фандрейзинг, благодійність, філантропія, меценатство, спонсорство, ендавмент). Визначено концептуальні підходи до розгляду філантропії та фандрейзингу в державних університетах США. Виявлено чинники та виокремлено історичні етапи становлення й розвитку благодійницької та фандрейзингової діяльності у вищій освіті США.

З'ясовано нормативно-правові, обґрунтовано організаційні та змістові засади фандрейзингової діяльності у вищій освіті США.

Окреслено можливості творчого використання інноваційного потенціалу фандрейзингової діяльності американських університетів.

Розроблено прогностичну модель розвитку фандрейзингової діяльності в університетах України.

Ключові слова: організаційно-педагогічні засади, фандрейзингова діяльність, державний університет, США, філантропія, благодійність, донор, фандрейзер, ендавмент, асоціація випускників, відділ інституційного розвитку.

Красуля А. В. Организационно-педагогические основы фандрейзинговой деятельности в государственных университетах США. – На правах рукописи.

Диссертация является комплексным исследованием в области компаративной педагогики по управлению фандрейзинговой деятельностью в государственных университетах США.

Выполнен анализ состояния разработки исследуемой проблемы образовательного фандрейзинга в отечественной теории высшего образования. Уточнён понятийно-терминологический аппарат исследования (фандрейзинг, благотворительность, филантропия, меценатство, спонсорство, эндаумент). Определены концептуальные подходы к рассмотрению филантропии и

фандрейзинга в государственных университетах США. Выявлены факторы и выделены исторические этапы становления и развития благотворительной и фандрейзинговой деятельности в высшем образовании США.

Определены нормативно-правовые, обоснованы организационные и содержательные основы фандрейзинговой деятельности в высшем образовании США.

Определены возможности творческого использования инновационного потенциала фандрейзинговой деятельности американских университетов.

Разработана прогностическая модель развития фандрейзинговой деятельности в университетах Украины.

Ключевые слова: организационно-педагогические основы, фандрейзинговая деятельность, государственный университет, США, филантропия, благотворительность, донор, фандрейзер, эндаумент, ассоциация выпускников, отдел институционального развития.

Krasulia A. V. Organizational and Educational Foundations of Fundraising Practices in the U.S. Public Universities – On the Right of Manuscript.

Thesis for the Degree of the Candidate of Pedagogical Science in specialty 13.00.01 – General Pedagogics and History of Pedagogics. – Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, MES of Ukraine, Sumy, 2016.

This thesis is a complex mix of research in the field of comparative pedagogy that explores state university fundraising practices. It explains the essential fundraising principles of U.S. state universities, and the lessons that they hold for Ukrainian higher education. Its aim is to determine the organizational and pedagogical foundations of fundraising activities in public universities in the USA, and to outline the possibilities for the creative use of elements of progressive American experience in terms of the challenge of decreasing government funding of universities in Ukraine.

This research gives, firstly, a thorough analysis of the development of the problem in the innovation of national and foreign educational pedagogy, and comparative studies of the management of higher education. It outlines research concepts and terminology, and clarifies the theoretical foundations of fundraising activities in public American universities. Secondly, it identifies the historical origins of the development of philanthropy in higher education in the USA, highlighting its several stages of development, as well as the effect of government policies that have been implemented to diversify sources of funding for public universities. Thirdly, it defines legislative foundations of fundraising, and describes its contextual and organizational aspects in public U.S. universities today. Finally, it summarizes progressive fundraising experiences of U.S. universities, and identifies the opportunities to be used in the aspect of the studied problem in Ukraine.

The scientific novelty and theoretical significance of the obtained results of the research is the following: for the first time in Ukrainian Pedagogy the organizational and educational framework of fundraising practices in public American universities is

holistically studied from a Ukrainian perspective. The conceptual terminology of the research, such as fundraising, public relations, charity, philanthropy, sponsorship, endowment, Alumni Associations, is characterized. The historical stages of philanthropy and fundraising development in U.S. higher education are highlighted. The legal basis for the regulation of fundraising activities is outlined. The implementation and management policy of successful fundraising practices in modern public U.S. universities provide an example of the progressive experience in American higher education system with the potential to be introduced to address this aspect of the problem in Ukraine at national, local and institutional levels. The proposed recommendations provide a model for the improvement of legislative, organizational, and educational environment. Previously unknown or rare sources, historical documents, and facts relating to the characteristics of fundraising activities in public universities in the USA are subjected to scientific analysis.

The practical significance of the results of the thesis provide generalized scientific findings about the essence of fundraising as an innovative educational phenomenon into the curriculum of university management and comparative pedagogy courses, and Master Degree programs in Ukraine for future teachers, fundraisers and university leaders. The emphasis is upon the formation of specific skills and personnel training aimed at obtaining financial, intellectual, voluntary and other resources for furthering the implementation of social projects. The prognostic potential of the research increases the possibility of using the results for further scientific research on university management and administration in the modernization of the national higher education system of Ukraine.

Philanthropic support of the university enables it to meet the challenges facing higher education today. It helps attract and retain the finest faculty, increase scholarship support, create and endow research centers, ensure state-of-the-art resources, expand global programs, and secure the long-term financial health of the university by boosting the endowment. Well invested and strong endowments allow donors to create a permanent legacy, and unleash the unlimited potential of education. Contributions from alumni help it build on its rich history while providing world-class opportunities for today's students. According to the sources researched we arrived at the conclusion that American universities value the philanthropic legacy in education, passed down from generation to generation. The Ukrainian higher education system is facing enormous challenges today, so it needs a new professional strategic approach to fundraising, which provides a critical source of income to universities in times of decreasing government support to public universities and global competition.

Keywords: organizational and educational foundations, fundraising practices, state university, USA, philanthropy, charity, donor, fundraiser, endowment, alumni association, institutional development department.

Підписано до друку 12.02.2016. Формат 60х90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А.С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87